

2. EN MODERN SKOLA FÖR ALLA

Svensk skola har under lång tid tappat i kunskap jämfört med andra länder. Över tid har läraryrket förlorat i status och det finns tendenser till att likvärdigheten i skolan har minskat. Efter ett intensivt reformarbete är de grundläggande strukturerna för att återupprätta kunskapslinjen i skolan och stärka lärarens roll på plats, men politiken måste fortsätta att utveckla skolan och säkra alla elevers rätt till en bra skola. Skolan ska garantera alla barn en bra start i livet med likvärdiga förutsättningar att lära och utvecklas.

Alliansen har infört en rad reformer för att återupprätta kunskapslinjen i skolan. Svensk skola har bland annat fått en ny gymnasieskola, nya kurs- och läroplaner i grundskolan, en ny skollag, en ny lärarutbildning, ett nytt betygssystem med fler steg samt betyg från årskurs 6.

Resurserna till skolan har ökat sedan 2006. År 2013 satsar regeringen närmare fyra miljarder kronor mer totalt på förskola, grund- och gymnasieskolan, jämfört med 2006. Under fyra år, 2012-2015, satsar regeringen totalt 2,6 miljarder kronor för att höja resultaten i matematik. Högre krav, bättre kunskapskontroller och tydligare kunskapsmål kommer att skapa förutsättningar för en mer likvärdig utbildning. Sverige satsar mer på utbildning än genomsnittslandet i OECD.

Läget i skolan ska inte heller svartmålas. I SKL:s enkätundersökningar uppger nio av tio elever att de trivs bra eller mycket bra i sin skola. En övervägande majoritet känner sig trygga och trivs bra med både sina lärare och sina klasskamrater. Under 2000-talet har lärartätheten i grundskolan ökat från 7,6 lärare per 100 elever år 2000 till 8,3 lärare per 100 elever år 2011. Svenska elever i årskurs 4 har stärkt sina resultat i naturorienterade ämnen i den internationella kunskapsmätningen Trends in International Mathematics and Science Study, TIMSS 2011, jämfört med vad som var fallet i TIMSS 2007. De ligger nu över genomsnittet i OECD.

Allt fler lärare i skolan har en pedagogisk högskoleexamen. I grundskolan har andelen ökat från drygt 84 procent läsåret 2006/07 till knappt 87

procent det senaste läsåret, 2011/12. I gymnasieskolan har andelen också ökat, från knappt 74 procent till drygt 77 procent. Det finns genuint engagemang, höga ideal och omsorg för elever som upplever svårigheter. Sverige har många skickliga lärare och rektorer.

Alla effekter av de hittills genomförda reformerna kommer inte omedelbart att synas i skolresultaten, men på sikt kommer vi att se att reformerna för mer kunskap i skolan gör en väsentlig skillnad. Samtidigt kvarstår stora framtidsutmaningar och vi kan därmed inte slå oss till ro. Vi måste fortsätta att söka kloka lösningar på de bekymmer och utmaningar som faktiskt finns i skolan.

Nya Moderaternas skolpolitik kännetecknas av fokus på kunskap. Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskap. Det har inte alltid varit en självklarhet. Under en lång tid kom svensk skola att präglas av flera andra mål. Kunskapsuppdraget nedprioriterades medvetet till förmån för annat. Det som i debatten ofta benämns som "flumskolan" har under ett antal decennier bidragit till att sänka elevresultaten. De som förlorat mest på att skolan blev föremål för diverse experiment var barn till föräldrar med låg utbildningsnivå. När skolan misslyckades med att förmedla kunskap drabbades barn med svagare stöd hemifrån hårdast. Detta är någonting Nya Moderaterna vill ändra. För oss är kunskapsskolan därför en grundbult i ett rättvist samhälle.

Kunskap är viktigt av många olika skäl. Det handlar naturligtvis om att den är helt avgörande för den enskildes möjligheter att forma sitt liv och bli en del av samhället. Kunskap ger även den enskilde de verktyg som krävs för att bryta och förebygga utanförskap. I en kunskapsorienterad skola utjämnas livschanser. Med rätt kunskap får den enskilde också de färdigheter som krävs för att hävda sig på den moderna arbetsmarknaden. Sverige ska ha en välutbildad befolkning som klarar sig väl i den internationella konkurrensen.

För att alla elever ska komma till sin rätt i skolan måste den präglas av flexibilitet och valfrihet. Undervisningen måste utformas med hänsyn till individuella behov. Vissa elever behöver stöd och andra behöver stimulans för att lyckas. Varje elev är unik, vilket ofta nödvändiggör individuella lösningar. Skolan måste utformas på sätt som gör den lyhörd för den enskildes behov. Ett utbildningssystem som kännetecknas av flexibilitet och valfrihet bygger in förutsättningar för detta.

Skolan måste gå i takt med tiden. Vi vill ha en modern kunskapsskola. Eleven måste uppleva att undervisningen är relevant. Det handlar om allt från att ge möjlighet för eleven att använda IT i undervisningen till att lära sig att vara källkritisk i en tid som utmärks av ett enormt informationsflöde. Den nya tekniken och elevernas behov att lära sig att tänka kritiskt kräver mer av lärarledd undervisning, inte mindre.

En modern kunskapsskola måste också ha en stark anknytning till det omgivande samhället och i synnerhet arbetsmarknaden. Elever ska stå väl rustade när de så småningom väljer yrke eller högre utbildning.

Det är vår fasta övertygelse att lärare måste få vara lärare. Forskning visar att lärare som får ägna sig åt skolans huvuduppdrag gör en väsentlig skillnad för elevernas resultat. En modern kunskapsskola förutsätter behöriga och kompetenta lärare som får regelbunden fortbildning. Lärare trivs med sitt yrke när de får utvecklas genom att fördjupa sina ämneskunskaper och kontinuerligt vidareutveckla sina undervisningsfärdigheter.

De undervisningsmetoder som praktiseras i skolan ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Läraren vet vad som fungerar i praktiken och bör eftersträva att undvika de undervisningsformer som är ineffektiva. Med tillgång till pedagogisk forskning och genom en kontinuerlig dialog med lärarkollegor och elever kan läraren växa i sin yrkesutövning.

Elever ska känna sig trygga. Ingen ska behöva stå utanför den gemenskap som skolan erbjuder. Mobbning måste stävjas kraftfullt. Elevhälsan spelar en nyckelroll i detta arbete, men arbetet mot mobbning måste vara systematiskt och genomgripande och berör således alla som arbetar i skolan. För att Sverige ska vara ett land där alla kommer till sin rätt måste alla elever ges möjligheten till en bra start i livet. Samtliga barn och ungdomar förtjänar att känna sig trygga och skolan bör vidare bidra till en bättre hälsa.

UTMANINGAR FÖR SVENSK SKOLA

Svensk skola står inför en rad stora utmaningar. Andelen elever som når gymnasiebehörighet fortsätter att minska. Över tolv procent är inte behöriga att söka till något av gymnasieskolans program. Betydelsen av föräldrarnas utbildningsbakgrund spelar fortfarande en alldeles för stor roll för elevernas resultat och skillnaderna mellan skolor är stora. Resultaten sjunker i flera internationella kunskapsmätningar, i synnerhet i ämnet matematik. Splittringen och utanförskapet riskerar att öka om vi inte på sikt genomför fler reformer för att stärka skolan. Investeringarna i Sverige som kunskapsnation måste fortsätta. Vi måste vårda de reformer som är införda, men samtidigt fortsätta att tänka nytt och fortsätta rusta för framtiden. I det arbetet är kommunalt ledarskap i skolfrågan betydelsefullt.

Nya Moderaterna vill genom denna proposition lyfta fram fem stora utmaningar för den svenska skolan.

Först och främst måste den negativa resultatutvecklingen vändas och likvärdigheten främjas. Skolan måste i högre grad kompensera för elevernas olika förutsättningar och sociala bakgrund. Genom stärkt kunskapsfokus får vi en mer rättvis skola.

För det andra behöver lärare få bättre förutsättningar att utvecklas. Läraryrket måste få en starkare attraktionskraft och höjd status. Lärare måste få vara lärare och ägna sig åt undervisning, skolans huvuduppdrag.

För det tredje måste kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad förbättras om Sverige ska klara den internationella konkurrensen. Skolan måste

ses i ett större perspektiv där arbetsmarknadens villkor ingår som en viktig komponent.

För det fjärde bör skolan bli mer modern och relevant för eleven både vad gäller ämnen, innehåll och arbetssätt. Den nya tekniken måste integreras i skolan precis på samma sätt som den integreras på alla andra moderna arbetsplatser. Skolan måste främja framtidskompetenser. IT och modern teknik skapar förutsättningar för konstruktiv individualisering i skolarbetet.

För det femte måste arbetet med att stärka elevers hälsa och trygghet fortsätta. Kraftfulla åtgärder mot mobbning och tydliga regler som främjar studiero ska präglade skolans utvecklingsarbete.

FÖRSKOLAN

En viktig del i att möta utmaningarna som skolan står inför är att i möjligaste mån se till att eleverna börjar skolan med så goda förutsättningar som möjligt. I denna del spelar förskolan en viktig roll. En förskola där barnen får en trygg tillvaro med en pedagogisk utveckling som ger barnet förutsättningar att få en bra start i livet och en bra kunskapsmässig grund att stå på inför skolstarten.

Ett gediget forskningsunderlag talar för att en bred och tillgänglig förskola med god kvalitet och höga pedagogiska ambitioner är en mycket bra grund för fortsatt lärande. Men också att detta är en av de starkaste krafterna för social rörlighet, där barn som annars har en tuffare start i livet kan stötta i sitt lärande och minska risken att ärva sina föräldrars sociala utsatthet.

Detta talar starkt för att förskolan utöver sitt breda uppdrag att finnas för alla, är extra viktigt för barn som växer upp i en socialt svagare hemmiljö. Det kan handla om barn till föräldrar med socialmedicinska problem eller i långvarigt bidragsberoende; det kan handla om barn till arbetslösa eller barn till nyanlända utan egna kunskaper i svenska. Här finns starka skäl att öka ansträngningarna för att just dessa barn ska få ännu bättre chanser att ta del av förskolan. Samtidigt är det viktigt att påpeka att bra och kontinuerliga kontakter med föräldrarna ofta lägger grunden för bästa möjliga kvalitet.

Forskningsresultat visar att barn som vistats på förskola har en bättre kognitiv utveckling än barn som enbart får omsorg i hemmet. Långsiktiga effekter av förskolan har också konstaterats beträffande verbal och matematisk förmåga hos barnen då de fyllt åtta år. Det har även visats att tidig språk- och matematikinläring är viktig för barnens senare skolgång. Studier av förskolans effekter på något äldre barn visar att barn från socialt mindre gynnade familjer drar mest nytta av förskolan.

Detta betyder naturligtvis inte alls att förskolan är viktigare för barnens uppväxtvillkor eller utveckling än föräldrarna. Men det betyder att förskolan spelar en mycket viktig roll, framför allt för de barn som har ett svagare stöd hemifrån.

Barn till arbetslösa, studerande och föräldralediga har rätt till förskola om minst 15 timmar i veckan. Men barn som växer upp i utsatthet eller risk för utanförskap kan ha större behov av förskola än dagens 15 timmar i veckan. Det kan handla om barn vars föräldrar har sociala problem och får stöd av socialtjänsten, det kan handla om barn vars föräldrar är arbetslösa och på heltid åter försöker bli självförsörjande eller det kan handla om barn med föräldrar som har ett långvarigt bidragsberoende. För barn i dessa familjer kan förskolan betyda extra mycket och de bör därför erbjudas större tillgång till förskolan och på så sätt ges fler möjligheter till tidigt lärande.

Vad gäller pedagogiska ambitioner är svensk förskola internationellt sett bra och läroplanen ger dessutom utrymme för ytterligare ambitionshöjning. Men speciellt när det gäller språkträning i svenska för barn till föräldrar med utländsk bakgrund kan förskolans uppdrag bli tydligare och se till att barn som inte har svenska språket hemifrån får ökade chanser att lära sig svenska. Kan barn vars föräldrar inte talar svenska tidigt få en god grund i svenska språket ökar deras chanser att lyckas väl i skolan och i Sverige i allmänhet.

Vi har stor respekt för att olika familjer har olika värderingar om när, hur och var barnen ska påbörja sin väg in i skolans värld. Men vi tror generellt att den bör påbörjas tidigt och med höga pedagogiska ambitioner. En viktig uppgift är därför att bättra nå en del av de barn som i dag inte går på förskolan alls.

BARNGRUPPERNAS STORLEK OCH MEDARBETARNAS KOMPETENS

En aktuell fråga inom området är barngruppernas storlek och personaltäteten vid förskolorna. Enligt skollagen är det huvudmannen som ansvarar för att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen i övrigt erbjuds en god miljö. Vad gäller gruppstorlekarna har dessa varit relativt konstanta sedan cirka 15 år tillbaka i tiden.

Man brukar säga att det finns tre faktorer som sticker ut när det gäller kvalitet i förskolan. Barngruppernas storlek, personaltäteten och utbildningsnivån hos medarbetarna. Dessa tre faktorer kan benämnas strukturella kvalitetsfaktorer och de påverkar i sin tur medarbetarnas möjlighet till samspel och interaktion med barnen. Till det kommer kommuners svårigheter att rekrytera medarbetare.

Skolinspektionens granskningar av förskolan vittnar om behovet att förbättra förskolans pedagogiska innehåll. Ledande forskare inom förskolans område pekar på liknande behov. Förutsättningarna för den pedagogiska verksamheten måste stärkas. Ett ökat fokus på lärandeuppdraget är nödvändigt. Behovet av kompetensutveckling när det gäller sådant som barns språkutveckling samt fördjupade kunskaper i teknik och naturkunskap är stort på vissa förskolor.

Det är framför allt de yngsta barnen som drabbas negativt av låg personaltäthet och stora grupper då de är beroende av täta och stabila vuxenkontakter som de kan knyta an till. Om de yngsta barnen utsätts för alltför många relationer uppstår stress vilket i sin tur kan påverka deras inlärningsförmåga långt upp i åldrarna. Det är därför nödvändigt att grupper där flertalet av barnen är under tre år är mindre än grupper med äldre barn.

Eftersom det finns relativt tydlig forskning som visar på vikten av hög personaltäthet, medarbetarnas kompetens och barngruppernas storlek är det oroväckande om många barngrupper blir för stora, om den pedagogiska utbildningsnivån inom vissa förskolor blir lägre och om personaltätheten i dagsläget inte är tillräckligt hög. Det är främst de yngsta barnen som har störst behov av högre personaltäthet, medan medarbetarnas pedagogiska kompetens har större betydelse hos de lite äldre barnen.

Det riskerar att bli allt för fyrkantigt om man försöker lagstifta om exakta storlekar på barngrupper eller hur många barn per pedagog som ska tillåtas i varje förskola. Pedagogik, arbetssätt, lokaler och mycket annat påverkar dessa behov. Men parallellt med behovet att se till att förskolan når fram också till de barn som bäst skulle behöva den, är rimligt stora barngrupper och pedagogernas kompetens de viktigaste frågorna. Ur ett kvalitetsperspektiv finns även anledning att understryka vikten av att samarbeta och kommunicera med barnens föräldrar.

Vi ser med oro en utveckling där barngrupperna på vissa håll blir allt större och personaltätheten allt lägre. Samtidigt är det inte lämpligt att styra detta på nationell nivå genom lagstiftning eftersom det fortfarande måste finnas möjligheter till lokala beslut och möjlighet att utkräva ansvar lokalt. Förskolan är i första hand en kommunal fråga.

Skolinspektionen bör ges ett tydligare ansvar för att vid sin tillsyn särskilt granska barngruppernas storlek och personaltäthet, både vid kommunala och enskilda förskolor. Skolinspektionen bör också göra så kallade öppna jämförelser av kvaliteten i förskolor med förebild från bland annat sjukvården.

DET LOKALA LEDARSKAPETS BETYDELSE

Vem som är chef och hur det lokala ledarskapet utövas är en central faktor för kvaliteten i all välfärdsverksamhet. Det gäller särskilt inom de verksamheter, liksom förskolan, där värdet skapas av medarbetarna, deras kompetens och agerande.

Förmågan att konkretisera tydliga mål och få medarbetarna med sig ställer höga krav på ett närvarande ledarskap som också har befogenheter att styra sin organisation. Det är därför viktigt att arbeta långsiktigt och systematiskt inom förskolan med att öka medarbetarnas inflytande och att stärka det lokala ledarskapet i verksamheten.

Som ett led i detta kan en ny nationell chefsutbildning kunna införas inom förskolan. Utbildningen bör vara obligatorisk för de lokala cheferna på

både kommunalt och enskilt drivna förskolor. Syftet med utbildningen skulle vara att stärka de lokala ledarna och samtidigt höja kvaliteten och likvärdigheten över landet.

Inspiration till en sådan utbildning kan hämtas från den statliga rektorsutbildningen som finns inom grundskolan och gymnasiet. Den är treårig, motsvarar 30 högskolepoäng och påbörjas snarast möjligt efter det att rektorn har tillträtt sin anställning och ska vara genomförd inom fyra år efter tillträdesdagen. Utbildningen bedrivs i huvudsak som distansstudier, men innehåller även gemensamma övningar och möjligheter till erfarenhetsutbyte och nätverksskapande.

SKOLINSPEKTIONENS TILLSYN

Skolinspektionen har tillsynsansvar kopplat till att kommunerna också är de som ger och drar in tillstånden för skola, vuxenutbildning, fritidshem, förskola och annan pedagogisk verksamhet. När det gäller skolor har Skolinspektionen tillsynsansvar både över fristående skolor och offentliga skolor, men detta gäller inte fristående förskolor. Där har i stället kommunen tillsynsansvaret.

Alla som har barn i förskolan måste kunna känna trygghet i verksamhetens säkerhet, kvalitet och pedagogiska nivå. I de fall där någonting brister måste krav ställas på att det åtgärdas. Görs inte det ska ansvar eller kontrakt för verksamheten kunna dras in. Det ska gälla oavsett vem som driver verksamheten.

Vi menar att det är viktigt för att behålla och stärka förtroendet för förskolan att alla föräldrar kan känna sig trygga med att kontroll och tillsyn finns på plats för att upptäcka eventuella brister i verksamheterna. Skolinspektionen har därför en mycket viktig roll och bör även ges ansvar att aktivt stödja kommunerna i deras tillsyn över fristående förskolor.

NYA MODERATERNA SKA VERKA FÖR:

- Att erbjuda bättre tillgång till förskola för barn vars föräldrar är arbetslösa, har försörjningsstöd eller andra socialtjänstinsatser.
- Att förskolan får ett tydligt uppdrag att stötta språkutvecklingen hos barn som har bristande språkkunskaper i svenska.

- Att Skolinspektionen ges i uppdrag att vid sin tillsyn särskilt granska barngruppernas storlek och personaltätheten, både vid kommunala och enskilda förskolor.
- Att Skolinspektionen ges i uppdrag att göra så kallade öppna jämförelser av kvaliteten i förskolor med förebild från bland annat sjukvården.
- Att en ny nationell chefsutbildning, motsvarande skolans rektorsutbildning, ska vara obligatorisk också för förskolechefer
- Att forskningen kring förskolans verksamhet stärks.
- Att Skolinspektionen ges ansvar att aktivt stödja kommunerna i deras tillsyn över fristående förskolor.

HÖJDA SKOLRESULTAT OCH STÄRKT LIKVÄRDIGHET

Resultatutvecklingen och likvärdigheten utgör de allra största utmaningarna för skolan. Elevresultaten har sjunkit de senaste 15 åren. Det finns enskilda exempel på grundskolor där över 70 procent av eleverna är obehöriga att söka till gymnasiet. I Skolverkets rapport (2012:374) konstaterar myndigheten att likvärdigheten i grundskolan har minskat. Mönstret av socioekonomisk betydelse för resultaten återfinns både i grund- och gymnasieskolan. Endast 63 procent av eleverna med föräldrar vars högsta utbildningsnivå är grundskola uppnådde gymnasiebehörighet.

Att elevers familjebakgrund påverkar skolresultaten är ett problem som är känt sedan länge. Enligt en omfattande studie från IFAU (Rapport 2012:14) slår inte den sociala bakgrunden igenom i högre utsträckning i dag än för 20 år sedan. Vi har alltså en delvis splittrad bild av hur det står till med likvärdigheten i skolan. Alldeles oavsett hur det ligger till är forskarna helt eniga om att den sociala bakgrunden har mycket stor betydelse för elevresultaten. Det är inte acceptabelt för Nya Moderaterna. Utanförskapet måste brytas och förebyggas tidigt i skolan.

En likvärdig skola kännetecknas av att alla elever oavsett bakgrund ges samma möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Analyser av resultaten i Programme for International Student Assessment, PISA 2009 visar att Sverige numera är ett genomsnittsland när det gäller likvärdighet. Skillnaderna mellan hög- och lågpresterande elever har ökat. Dessutom har skillnaderna i prestationer mellan hög- och lågpresterande skolor ökat. Nära 20 procent av de svenska eleverna nådde inte upp till en basnivå i läsförståelsetestet och både pojkar och flickor halkar efter. Pojkar har dock tappat mer och svagpresterande pojkar utgör den grupp som har tappat allra mest. Resulta-

ten i matematik har också försämrats. I PISA 2003 låg svenska elevprestationer över genomsnittet i OECD. Nu presterar svenska elever på en genomsnittlig nivå. I naturorienterade ämnen hamnade svenska elever för första gången under genomsnittet.

Denna utveckling måste vändas. I grundskolan förebyggs utanförskap. Skolor med strukturella problem måste därmed lyftas. Vi behöver fokusera på att skraddarsy strategier och arbetssätt för de skolor som har störst utmaningar.

Det är viktigt att alla reformer som syftar till att utveckla lärarnas undervisningsmetoder är lärardrivna. Inom professionen finns erfarenhet och kompetens som vi måste ta tillvara för att utveckla skolan. Att tillsammans inom ett lärarlag arbeta för att förnya och utveckla undervisningen har visat sig vara effektivt. Forskningsstödet för att kollegial samverkan leder till bättre elevresultat är mycket starkt.

LÄRARHANDLEDARE FÖR SVAGA SKOLOR

Nya Moderaterna ska därför arbeta för att ett handledarsystem utvecklas för utsatta skolor. Syftet är att förbättra resultaten på de skolor där Skolinspektionen finner allvarliga brister genom att skapa en lärardriven skolutveckling. Det blir Skolverkets uppdrag att förmedla stöd genom särskilda lärarhandledare till skolorna. Skolverket kommer också att ansvara för att rekrytera och utbilda de blivande lärarhandledarna.

Rektorerna på skolorna som erbjuds lärarhandledning, samt huvudmännen som har det övergripande ansvaret, ska frivilligt ingå kontrakt med Skolverket om verksamheten. Att detta sker med respekt för lärarna på skolan och lärarnas fackliga representanter är en förutsättning för att satsningen ska bli framgångsrik.

Sammanlagt består organisationen vi föreslår av 100 lärare. Lärarhandledarna kommer till att börja med att arbeta på grundskolor mellan årskurs fyra och nio. Lärare som rekryteras som lärarhandledare ges möjlighet att ta tjänstledigt på halvtid eller heltid under två år.

Ett system med lärarhandledare bör till en början etableras i ämnena matematik, svenska och naturorienterade ämnen. I dessa ämnen uppvisar svenska elever försämrade resultat i flera internationella mätningar. Den långsiktiga ambitionen, om systemet med lärarhandledare visar sig framgångsrikt, blir att det ska finnas handledare i fler ämnen.

Att vara lärarhandledare inom ramen för den organisation vi föreslår ska givetvis vara meriterande. De 100 lärare som ingår i den grupp som under två år anställs under Skolverket ska få en högre lön och en titel knuten till den erfarenhet som uppdraget som lärarhandledare innebär.

TIOÅRIG GRUNDSKOLA

Genom att göra förskoleklassen obligatorisk når skolan ut till alla elever redan i sexårsåldern. Det innebär helt andra förutsättningar för förskoleklassens verksamhet och möjligheten att upptäcka elever med inlärningssvårigheter.

I dag går cirka 95 procent av alla sexåringar i förskoleklass. Antalet elever har ökat de senaste tio åren. I dag är kommunerna skyldiga att erbjuda förskoleklass åt alla barn. Men det finns också kommuner där bara tre av fyra sexåringar går i förskoleklass. Enligt Skolverkets statistik är det främst storstadskommuner och förortskommuner till storstäder som har lägre andel barn i förskoleklassen.

Såväl internationella som svenska undersökningar visar att barn som har gått i förskola lyckas bättre under hela sin skoltid när det gäller till exempel matematik, språk och social utveckling. En mer informell undervisning som ger utrymme åt lek, kreativitet och samspel mellan barn anses vara mest gynnsam för att lägga grunden för fortsatt lärande. En obligatorisk förskoleklass är därför en viktig komponent för att ge alla barn större möjligheter att lyckas i skolan.

BEHOVSBEDÖMNING I FÖRSKOLEKLASSEN

Alltför ofta uppdagas elevers svårigheter med undervisningen för sent i svensk skola. Vårt skolsystem behöver stärka de elever som har det lite svårare med insatser så tidigt som möjligt. I vissa kommuner finns olika projekt med tidiga behovsbedömningar, kartläggningar och "screenings". Att endast elever som råkar bo i en kommun som utformat tidiga behovsbedömningar och får tillgång till tidigt stöd är dock inte acceptabelt. Systemet med behovsbedömningar borde vara nationellt, obligatoriskt och enhetligt för att främja likvärdigheten. Nationella utvärderingar av behovsbedömningarna kan bidra till resultatförbättringar och skapa bra förutsättningar för forskning om särskilt stöd.

Nya skollagen ger eleven rätt till särskilt stöd på ett annat sätt än tidigare. Att finna effektiva sätt att avgöra vilka elever som har dessa behov är mot en sådan bakgrund en nödvändighet.

Förslaget innebär att alla barn i förskoleklass genomgår en behovsbedömning i slutet av vårterminen inför skolstarten. Behovsbedömningen syftar till att tidigt upptäcka elever med olika typer av svårigheter, för att kunna sätta in rätt stöd tidigt.

Skolverket bör ges i uppdrag att tillsammans med forskare utforma en enhetlig modell för behovsbedömningen som tillämpas likadant på alla skolor. Bedömningen ska dessutom vara användbar mer allmänt som underlag vid överlämningen mellan förskoleklass och årskurs 1.

Resultaten av behovsbedömningen är även värdefulla för att göra bedömningar av vilka elever som har goda förkunskaper och därmed kan vara i behov av stimulans och extra utmaningar.

Resultaten av behovsbedömningen har sammanfattningsvis tre syften. För det första ska det vara en grund för överlämningssamtal mellan förskoleklass och årskurs 1. För det andra ska resultaten användas som vägledning för hur skolhuvudmannen fördelar resurserna till skolor, klasser och elever. För det tredje ska resultaten rapporteras enligt en nationellt standardiserad mall som möjliggör uppföljning och utvärdering.

Behovsbedömningens huvudfokus handlar om elevens språkutveckling samt matematiska utveckling. Exempelvis lingvistik och den kognitiva neurovetenskapen har sannolikt mycket att tillföra arbetet med att mer praktiskt utforma den behovsbedömning vi vill skapa.

Vårt förslag om behovsbedömning hänger samman med förslaget om obligatorisk förskoleklass. När förskoleklassen blir obligatorisk får behovsbedömningen under våren i förskoleklassen helt andra strukturella förutsättningar. Det material om eleven som överlämnas vid övergången till grundskolan blir mer gediget. Att vi tidigare har stärkt kunskapsuppföljningen i grundskolan genom fler och tidigare nationella prov gör att den behovsbedömning som föreslås är ett naturligt nästa steg.

FLER SPECIALLÄRARE

IFAU-rapporten Långsiktiga effekter av mindre klasser (2012) visar att klassstorlek spelar en väsentlig roll för elevernas resultat och andra studier gör sambandet tydligt i de lägre årskurserna. Mindre klasser påverkar elevernas kognitiva och icke-kognitiva förmågor positivt och ger även goda effekter på elevernas resultat på de nationella proven i svenska, engelska och matematik.

Det viktiga i sammanhanget är dock egentligen inte klasstorleken, utan storleken på undervisningsgrupperna. Att kunna bedriva en god undervisning som når ut till samtliga elever är viktigt för likvärdigheten i skolan. Att återinföra den så kallade "klasstorleksregeln" som fanns under 1960-, 1970- och 1980-talen, anser vi vara ett alltför trubbigt och mycket kostsamt instrument. Det fanns goda skäl till varför den avskaffades.

Det viktigaste för den enskilde eleven är att man har en bra lärare att tillgå. När undervisningsgrupperna är för stora är det svårt att finna tid för alla elever. På många skolor skulle eleverna behöva fler lärare i klassrummet. Det ger också goda förutsättningar för att dela upp undervisningsgruppen när så önskas. I vissa undervisningsgrupper behöver man tillgång till en speciallärare som kan stötta enskilda elever i klassrummet. Behoven ser väldigt olika ut beroende på vilken skola vi har att göra med. Många skolor har mindre klasser och därmed mindre undervisningsgrupper. Trots det kan det finnas behov av en extra pedagog som fokuserar på de elever som har särskilda svårigheter. Kommuner bör också arbeta med särskilda insatser riktat

mot avhoppare samt barn och unga med omfattande frånvaro. Insatserna kan bestå av till exempel mul-tikompetenta team bestående av samverkan mellan skola, socialtjänst och barn och ungdomspsykiatri eller webbaserad distansutbildning.

En bra modell för en satsning på speciallärare/lärare och mindre klasser finns i den pågående "läsa-skriva-räkna"-satsningen. Detta statsbidrag kan gå till tre olika saker: (1) personalförstärkningar, (2) läromedel och tekniska hjälpmedel och (3) kompetensutveckling.

BETYG FRÅN ÅRSKURS 3

Betyg fyller många olika funktioner i skolan. De visar vad eleverna har lärt sig och hur stor del av kursplanen de har tillgodogjort sig. Detta är en viktig information till både eleverna och deras föräldrar. Sverige ska ha en kunskapsskola som är målstyrd och då är det viktigt att målen följs upp. Betygen kan också fylla en mycket viktig roll när de kombineras med formativ bedömning, en pedagogisk metod som visat sig väldigt effektiv i den pedagogiska forskningen.

Alliansregeringen har redan infört betyg från årskurs 6. Ett helt nytt betygssystem med betygen A-F är nu på plats. Men dagens elever får fortfarande betyg relativt sent i sin skolgång. Det är ovanligt i en internationell kontext. Eleverna inom EU/OECD är ofta mellan 6-9 år när de får sina första betyg. I Österrike får man betyg redan i årskurs 1. Sverige avviker således från normen. Nya Moderaterna ska verka för att betyg från årskurs 3 införs i svensk skola under nästa mandatperiod.

Den nya läroplanen innehåller mål om att alla elever ska kunna läsa, skriva och räkna när de slutar tredje klass och då är det också rimligt att vi sätter betyg från årskurs 3.

År 1982 avskaffades betygen helt i låg- och mellanstadiet. IFAU har studerat konsekvenserna av betygens avskaffande i rapporten Betygssatta barn – spelar det någon roll (2010:8). Studien visar att barn till föräldrar som saknar högre utbildning drabbades hårt. Andelen döttrar till lågutbildade föräldrar som inte läste vidare på gymnasiet ökade med mellan 8-16 procent när betygen avskaffades. Tidiga betyg är alltså väldigt viktiga för likvärdigheten. Med betyg får skolan ett starkare fokus på kunskapsresultaten.

I Skolverkets analys av TIMSS 2011 visar det sig dessutom att uppföljningen av mellanstadiet behöver stärkas. Kunskapsutvecklingen mellan årskurs 4 och 8 är inte tillräckligt god. Elever i årskurs 8 uppvisar inte de resultat man väntar sig. Att många elever dessutom har ett svagt självförtroende i både matematik och naturorienterade ämnen i årskurs 8 är ett tydligt tecken på att mellanstadiet behöver ett rejält lyft. Betyg och nationella prov är i sammanhanget centrala för kunskapsutvecklingen. I de länder som lyckas allra bäst i internationella kunskapsmätningar är tidiga betyg och uppföljningar en självklarhet.

En betygsreform med betyg från årskurs 3 måste dock dra lärdom från arbetet med att införa betyg från årskurs 6. Det är viktigt att lärarna får tid att sätta sig in i det stödmaterial som Skolverket tar fram samt att det görs med respekt för andra utvecklingsprocesser som pågår i skolan.

De nya styrdokumenterna för skolan (Läroplanen, kursplanen och skollagen) stärker rättssäkerheten i lärarens myndighetsutövning i förhållande till eleven. Det är i grunden bra för en rättsäker betygssättning. I skollagen klagas även att uppenbart oriktiga betyg ska kunna ändras. För att stärka elevernas rättssäkerhet ytterligare vid betygssättning vill Nya Moderaterna se över vilka ytterligare insatser som kan bidra till detta bland annat om möjligheten att överklaga sina betyg kan förstärkas utan att detta innebär en orimlig dokumentation för lärarna.

NY MODELL FÖR SÄRSKILT STÖD

De sjunkande elevresultaten måste mötas med vissa riktade åtgärder. Ett stärkt inlärningsstöd är en sådan åtgärd. De senaste 15 årens resultatutveckling visar att eleverna ibland inte får tillräckligt stöd i tid. Genom tidiga insatser kan framtida motgångar förebyggas effektivt. Läs- och skrivsvårigheter utgör ett av de vanligaste problemen som kan avhjälpas med särskilt stöd. Elevens språkutveckling utgör inkörsporten till alla andra ämnen och måste därför prioriteras särskilt. Tidigare insatser och särskilt stöd i förskolan är också av stor vikt för att barn ska få rätt stöd i tid.

Tidiga betyg är, som tidigare nämnts, inte tillräckligt för att lyfta svensk skola. Forskningen visar att betygen i sig inte per automatik leder till förbättringar. Om svensk skola saknar en effektiv modell för särskilt stöd så gör betyg i årskurs 3 inte tillräcklig skillnad för resultaten och likvärdigheten. Stödet måste utformas efter behoven.

Den svenska skolan uppvisar brister när det gäller att uppmärksamma och stödja elever med särskilda behov. Drygt femton procent av de grundskolor Skolinspektionen granskade år 2011 ger inte särskilt stöd till de elever som riskerar att inte nå målen, något som eleven har rätt till.

Mycket tyder på att ett utökat särskilt stöd i lågstadiet inte nödvändigtvis är en resursfråga. Det har länge funnits en tendens till en "vänta-och-se"-mentalitet i svensk skola som gör att elever med svårigheter slussas vidare utan tillräckliga kunskaper. De skolreformer som regeringen genomfört har syftat till att bryta med denna mentalitet även särbegåvade elever kan ha särskilda behov för att kunna nå sin potential. Dessa barn får inte glömmas bort..

Kommuner och stat har ett särskilt ansvar för de barn som är i samhällets vård. Skolmisslyckande verkar vara den starkaste riskmekanismen för placerade barns utveckling efter skolåren. Vill man förbättra placerade barns framtidsutsikter måste man hjälpa dem att klara sig bättre i skolan.

MER UNDERVISNINGSTID – MED FOKUS PÅ MATEMATIK

Svenska elever går i skolan färre timmar i veckan än i jämförbara länder. Dessutom lägger de mindre tid på läxor utanför skolan än i andra länder. I dag är Sverige det OECD-land som har minst antal undervisningstimmar för våra högstadiel elever.

Matematik är det ämne där svenska elever halkat efter ordentligt under lång tid. Ämnet bör därför ges särskild prioritet. Internationella kunskapsmätningar som PISA och TIMSS visar tydligt att det finns bekymmer med svensk matematikundervisning. Eleverna behöver mer undervisningstid för att nå målen. I kombination med regeringens satsningar på kompetensutveckling för matematiklärare borde ökad undervisningstid ge goda effekter på elevresultaten.

I Sverige har vi en nationell timplan som reglerar hur många timmar eleverna ska läsa som minst under sina nio år i grundskolan uppdelat på 17 ämnen. För ett enskilt ämne kan skolan omprioritera maximalt 20 procent av den timplansbestämda tiden. Ordningen infördes i samband med 90-talets stora skolreformer. Innan dess detaljreglerades undervisningen i varje ämne och varje årskurs.

I gymnasiet finns en minsta garanterad undervisningstid, men någon koppling mellan kursernas poängvärde (till exempel 50 eller 100 poäng) och undervisningstid finns inte. Eleverna på yrkesförberedande program har rätt till 2 430 timmars undervisningstid och på högskoleförberedande program har eleverna rätt till 2 180 timmar (en gymnasieutbildning omfattar 2 500 poäng).

Någon säker nationell statistik finns i dag inte för hur undervisningstiden fördelas mellan årskurser. Skolverket har i uppdrag av regeringen att undersöka hur den garanterade undervisningstiden efterlevs och säkerställs i ett representativt urval av grundskolor. Uppdraget ska redovisas i mars 2013. Skolverket samlar också in data över skolors planerade undervisningstid. Det är dock svårt att mäta undervisningstid. Till exempel kan olika typer av "studiepass" där eleverna arbetar med uppgifter från ett valfritt ämne räknas som undervisningstid, oavsett om det har funnits en ämneslärare på plats som kan hjälpa till. Detta är vad Skolverket kallar "enskilt arbete", en undervisningsmetod de inte rekommenderar och som antas ligga bakom delar av den försämring Sverige har gjort i de internationella kunskapsmätningarna TIMSS och PISA.

En annan tendens som finns är att skolorna planerar schemat utifrån lägsta möjliga garanterade undervisningstid. Om lektioner ställs in eller om det inte går att hitta en vikarie med rätt kompetens får eleverna inte sin garanterade tid tillgodosedd. Det finns inget krav på grundskolor att redovisa hur eleverna fått all tid de har rätt till i alla ämnen. I gymnasiet har huvudmannen en skyldighet att "redovisa hur eleven fått sin garanterade undervisningstid".

Med dagens system kan man hävda att det är förhållandevis enkelt för huvudmän, rektorer och till och med lärare att ta sig runt bestämmelserna om en lägsta garanterad undervisningstid utan några påföljder. Givetvis kan man inte utgå från att utbildningsanordnare och skolpersonal försöker lura systemet, men skolans största kostnad är lärarledd undervisningstid. Dessutom är det schemamässigt komplicerat att planera för att elever som missar undervisning ska kunna ta igen den.

Slutsatsen blir dock att det i dag saknas styrmedel eller system som gör det förutsägbart vad en ökning av den garanterade undervisningstiden skulle innebära i termer av mer lektionstid. I grundskolan skulle det i värsta fall kunna innebära att ingenting alls händer. I alla fall på skolor som inte har alla nio årskurser. De kan hävda att ökningen inte ska ske inom ramen för deras årskurser.

Detta är ett relativt omfattande problem, inte minst när en regering vill utöka undervisningstiden. Man bör därför överväga att förändra timplanen så att den blir stadiindelad, men samtidigt behålla en flexibilitet inom varje stadium. Det skulle ge förutsättningar för lokala lösningar. Rektorer och lärare ska kunna prioritera mellan olika ämnen för att kunna profilera sin skola och ge varje elev det stöd han eller hon behöver. Men det är samtidigt viktigt att elever får garanterad undervisningstid och att särskilda satsningar kan göras på grundskolans olika stadier.

En stadiindelad timplan skulle också passa in i strukturen med den nya lärarutbildningen som utbildar lärarna speciellt för åldrarna F-3, 4-6 eller 7-9. Även den nya läroplanen för grundskolan är uppdelad i centralt innehåll för varje stadie. Skolan är en decentraliserad och mål- och resultatstyrd verksamhet. För att främja likvärdigheten mellan landets skolor behövs vissa gemensamma ramar. En stadiindelad timplan skulle kunna bidra till att våra skolor ges mer likvärdiga förutsättningar.

När man vill utöka den garanterade undervisningstiden kan det också vara relevant att förlänga antalet dagar som man får använda till undervisning. I dag står det i grundskoleförordningen att läsåret ska ha minst 178 skoldagar och max 190 dagar. Detta kan förlängas eller förtydligas för att slippa längre och stressigare dagar. Samma sak går att göra på gymnasiet.

Att bara införa fler lektioner kommer dock inte att förbättra skolresultaten. Det viktigaste är att undervisningen är ändamålsenligt utformad. För oss är kvalitet viktigare än kvantitet. Det är därför lärarfortbildningsinsatser måste gå hand i hand med utökad undervisningstid.

STÄRKT SKOLINSPEKTION

Skolinspektionen fyller en viktig funktion för att garantera likvärdighet och kvalitet. Det är viktigt att resultaten från Skolinspektionens tillsyn avspeglar den reella kvaliteten, och bör kunna ingripa mot såväl kommunala skolor som friskolor som inte håller tillräcklig kvalitet vad gäller kunskapsresultat och trygghet. Skolor ska inte ha möjlighet att dölja allvarliga kvalitetsbrister

genom att förbereda sig för inspektionen. I dag görs oanmälda inspektioner i undantagsfall. Mer av den så kallade riktade tillsynen bör utföras genom oanmäld inspektion. Den riktade tillsynen syftar till att granska ett specifikt område, som exempelvis betygssättning, huvudmännens klagomålshantering etcetera. Den regelbundna inspektionen som genomförs på skolorna berörs inte av detta.

Det är inte rimligt att skolor alltid kan förbereda sig inför inspektioner. Risken finns att vissa brister inte uppmärksammas. Ögonblicksbilden av skolan säger mycket om en enskild skolas rutiner och ambitionsnivå.

Resultaten från den oanmälda inspektionen kan också bilda ett gott underlag för andra granskningar. Genom mer av oanmäld kontroll får Skolinspektionen bättre förutsättningar att veta vad de ska fokusera på i den regelbundna tillsynen.

Skolinspektionen behöver även på ett mer konstruktivt sätt lyfta fram framgångsrika skolor. Dessa bör stå som förebilder för skolor som arbetar med kvalitetsutveckling. Istället för att fokusera på olika former av dokumentation och de mer allmänna målen i läroplanen behövs en tydligare koppling till elevers resultat och de förutsättningar som skolan har att klara kunskapsuppdraget. Nationella provresultat bör vara en naturlig utgångspunkt.

SOMMARSKOLA ÅRSKURS 6-9

Sommarskola syftar till att ge elever som inte nått målen för utbildningen i grundskolan under läsåret en möjlighet att nå dessa under sommaren. Att återinföra denna satsning i årskurs 6-9 – i första hand i ämnena matematik, svenska, engelska och naturorienterade ämnen – är en viktig åtgärd för att fler elever ska nå gymnasiebehörighet. De höjda intagningskraven till gymnasiet nödvändiggör en satsning på de elever som av olika skäl inte klarat kunskapsmålen.

BREDDAD LÄXHJÄLP

Efterfrågan på bra och kvalificerad läxhjälp ökar från både elever och föräldrar, framför allt inom matematik. Många gånger kan hemmen själva inte ge det stöd och den hjälp eleverna behöver. Antingen beror det på att föräldrarna inte har tid eller att de inte upplever att de är tillräckligt duktiga på matematik.

Det finns dock frivilligorganisationer som hjälper till med läxläsning. Den största organisationen är Mattecentrum. De räknar matematik med 3 500 elever och har totalt 300 volontärer som är allt från studenter, till pensionärer och till yrkesverksamma ingenjörer.

På marknaden finns det i dag ett flertal aktörer som erbjuder läxhjälpstjänster som passar de familjer som har ett större behov av flexibilitet vad gäller

tid och plats för läxhjälp. Men alla familjer har inte ekonomiska medel att köpa tjänsten och då kan de ideella aktörerna spela en viktig roll. Därutöver vill vi se över möjligheterna att stärka den nuvarande läxhjälp för att särskilt elever med svagt stöd hemifrån erbjuds detta. Läxhjälp kan aldrig ersätta en kompetent lärare, men det är bra att elever kan läsa läxor gratis i en trygg miljö tillsammans med kunniga vuxna. Skolor som använder läxor i undervisningen bör också erbjuda läxhjälp.

MER FORMATIV BEDÖMNING

I skolan ska undervisningen vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det framgår tydligt i skollagen. Nya Moderaterna vill se en modern kunskapsskola som kännetecknas av att lärare kontinuerligt utvecklar sin undervisning i syfte att göra den än mer ändamålsenlig. För att möjliggöra detta måste man bl.a. vända sig till forskningen för att få svar. Den pedagogiska forskningen, både nationell och internationell, visar att så kallad formativ bedömning är mycket effektiv.

Formativ bedömning bygger på principen om att eleven under inlärningsprocessen får stöd och gedigen återkoppling från läraren. Metoden förutsätter att läraren och eleven kan besvara tre centrala frågor. (1) Vad är målet? (2) vilka förutsättningar har eleven i inledningsskedet och (3) hur ska målet uppnås? Undervisningen kan med fördel delas upp i tydliga delmål. Läraren följer elevens utveckling stegvis. Processen innebär således en regelbunden dialog mellan elev och lärare, i syfte att stärka eleven och göra undervisningen mer träffsäker, så att den möter den enskilde eleven på rätt nivå. Denna undervisningsmetod har visat sig stärka elevens lärande. Skolverket borde uppmuntra till att den praktiseras i högre utsträckning i svensk skola.

NYA MODERATERNA SKA VERKA FÖR:

- Att införa ett system med lärarhandledare för svaga skolor.
- Att förskoleklassen blir obligatorisk och därmed att grundskolan görs tioårig
- Att införa en behovsbedömning i förskoleklassen så att eleven får rätt stöd redan tidigt i grundskolan.
- Mer formativ bedömning för att ge eleven kontinuerlig återkoppling.
- Fler speciallärare till elever med behov av stöd.

- Betyg från årskurs 3 för ökad måluppfyllelse.
- En ny modell för särskilt stöd, där rätt stöd ges redan i lågstadiet.
- Mer undervisningstid med fokus på matematik.
- Stärkt skolinspektion med fler oanmälda inspektioner och ett tydligare uppdrag att lyfta fram positiva skolexempel.
- Stöd till läxhjälsorganisationer för att främja likvärdigheten.

STÄRKT KOPPLING MELLAN UTBILDNING OCH ARBETSMARKNAD

Nya Moderaterna är det moderna arbetarpartiet. Vår arbetslinje har bidragit till att över 200 000 fler människor har ett jobb sedan vi fick väljarnas förtroende 2006. Under samma period har utanförskapet minskat och systerpartiet ökat.

Men arbetslinjen är inte färdigutvecklad. Den måste fortsätta att förbättras så att fler människor kan få ett jobb och en egen försörjning. Arbetslinjen handlar inte bara om arbetsmarknadspolitik utan om att många olika politikområden tillsammans hjälper jobb och tillväxt att växa fram. Här fyller utbildningspolitiken en viktig roll.

För att arbetslinjen ska bli framgångsrik även i framtiden, då utmaningarna ser annorlunda ut, måste utbildningssystemet förbättras. I dag möter vi stora pensionsavgångar, hög ungdomsarbetslöshet och misslyckad integration, skolan är en del av lösningen på alla dessa utmaningar.

Först och främst måste vi fortsätta utmana uppfattningen att akademiska utbildningar per definition är bättre eller finare än yrkes- och lärlingsutbildningar. Tyvärr lever den bildsättningen fortfarande kvar när eleverna väljer bort yrkesprogrammen på gymnasiet även om sannolikheten att få jobb är betydligt större.

Att alla ungdomar får en gymnasieutbildning är en betydande och komplex utmaning. Här behövs fler olika åtgärder. Detta i kombination med den allt tuffare globala konkurrensen om såväl produktion som kompetens gör att Sverige inte har råd att hamna på efterkälken. Vi måste hitta ett bättre system för matchning och locka ungdomar att söka sig till de utbildningar där de har störst chans att få ett jobb, en egen försörjning och ett självständigt vuxenliv.

En ny värld växer fram i vilken kommunikation, sociala nätverk via IT-plattformar och livslångt lärande blir avgörande. I framtiden kommer inte enbart formell behörighet och examina spela en väsentlig roll i en anställningspro-

cess. Nya kompetenser som förmågan att samarbeta i grupp, vara kreativ, arbeta processinriktat etc. kommer att betyda mycket inom vissa branscher. Att nå en konceptuell förståelse, kunna koppla ihop informationsflöden och dra komplexa slutsatser kommer att prägla framtidens arbeten. Den sociala kompetensen kommer också att spela en betydande roll för den enskildes konkurrenskraft på en arbetsmarknad i förändring. Det är viktigt att en modern kunskapsskola bejakar och stimulerar dessa framtidskompetenser.

PRAKTIK PÅ GYMNASIETS ALLA PROGRAM

På gymnasiets yrkesförberedande program ingår 15 veckors arbetsplatsförlagt lärande på alla program och inriktningar. För de högskoleförberedande programmen finns det dock inte något krav på praktik överhuvudtaget.

Att skolorna involverar näringslivet i undervisningen i gymnasieskolan är mycket viktigt och det sker på olika sätt runt om i landet. En modell för detta är praktik. Praktik ger inte bara nyttiga insikter om hur kunskaperna man får med sig från skolan ska kunna användas i yrkeslivet. Den ger även en känsla av vad det innebär att arbeta inom en viss bransch och hur livet är på en arbetsplats.

Det finns kommuner som erbjuder en veckas relevant praktik även på de högskoleförberedande programmen. Det är något som borde införas i fler kommuner.

Moderatledda kommuner bör eftersträva att skapa förutsättningar för samverkan mellan näringsliv och skolan. Ett sätt är att erbjuda en veckas praktik till eleverna som går högskoleförberedande program.

Detta görs genom kommunala initiativ. Det är också troligt att den kommunala utbildningsnämnden måste fatta beslut för att eleverna på de högskoleförberedande programmen ska kunna ha praktik. Praktik är ett bra sätt för elever att lära sig vad det innebär att vara på en arbetsplats och ger ungdomarna en referens att ta med sig när de söker jobb efter studenten.

FÖRSTÄRKNING AV LÄRLINGSSYSTEMET

År 2008 infördes gymnasial lärlingsutbildning som försöksverksamhet och 2011 permanentades lärlingsutbildningen i samband med den stora reformeringen av gymnasieskolan.

Antalet elever som går på lärlingsutbildningar har minskat. Till stor del kan detta förklaras med hänvisning till att elevkullarna generellt minskar. Under våren 2012 gick cirka 2 300 elever i årskurs 1. Motsvarande siffra våren 2011 var cirka 3 700.

Men det har även funnits bekymmer med att få företag som är villiga att ta emot lärlingar. Resultaten från Lärlingskommitténs enkäter om finansieringen visar att de flesta företagen anser att det viktigaste motivet till att ta emot lärlingar är att de får långsiktighet i den egna verksamheten när de lär

upp personer som de senare kan rekrytera. Lärlingsutbildningar är oerhört värdefulla för en fungerande arbetsmarknad. Nya Moderaterna ska därför arbeta för att stärka denna utbildningsform.

PERMANENTA FÖRSÖKSVERKSAMHETEN MED ETT FJÄRDE ÅR PÅ GYMNASIESKOLANS TEKNIKPROGRAM

För närvarande pågår en försöksverksamhet med ett fjärde år inom ramen för gymnasieskolans teknikprogram. Under åren 2011-2015 kan eleverna som läser tredje året på Teknikprogrammet söka till en gymnasieingenjörutbildning som är ettårig. För närvarande finns denna utbildning på 20 orter i Sverige.

Möjligheten att läsa ett fjärde år vänder sig till elever som vill få en yrkesutbildning som ger stora möjligheter till ett jobb direkt efter gymnasiet. Det fjärde året på teknikprogrammet erbjuder även eleven de praktiska kunskaper som krävs för att fullfölja en civilingenjörutbildning på ett bättre sätt efter gymnasiet. Mycket tyder på att försöksverksamheten är både populär och framgångsrik redan nu. Den bör därför permanentas och utgöra ett nytt sökbart alternativ inom teknikprogrammet.

UNG FÖRETAGSAMHET (UF) SKA ERBJUDAS TILL ALLA ELEVER

UF-konceptet går ut på att eleverna under sin gymnasietid startar ett UF-företag, skapar en produkt eller tjänst som de säljer för att sedan avveckla företaget efter att projektet är färdigt. Detta har visat sig ge stor effekt på ungdomars benägenhet att starta företag. Tjugofyra procent av dem som genomgått UFs koncept UF-företagande har senare i livet startat ett eget företag.

En viktig förutsättning för att UF ska kunna erbjudas till alla elever på en gymnasieskola är att kommunerna och skolledningarna finns med och aktivt stödjer verksamheten. Det kan vara både ekonomiskt och organisatoriskt stöd. Även om UF är en av de största aktiviteterna som finns för att ge eleverna en chans att testa på entreprenörskap så är det inte den enda. Givetvis ska även andra saker som gör att skolan arbetar mer med entreprenörskap också premieras.

FÖRSTÄRKNING AV STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNINGEN (SYV)

Eleverna behöver en mer gedigen studie- och yrkesvägledning, tillgänglig när eleverna behöver den, med tydlig arbetsmarknadsanknytning. I sam-

band med införandet av den nya gymnasieskolan uppdagades att många elever var felinformerade gällande de nya gymnasieprogrammets utformning. Elever valde till exempel bort program för att de trodde att de inte gav högskolebehörighet. Därför vill vi genomföra ett "yrkesvägledningslyft" som innebär att SYV får en mer central roll i undervisningen, erbjuds tidigare och tydligare kopplas till arbetsmarknaden. Vi ser även positivt på att kommuner öppnar upp för fristående aktörer som erbjuder SYV.

BRETT UTBUD AV GYMNASIEPROGRAM MED RÄTT DIMENSIONER

Antalet elever som läser på de 18 olika nationella programmen speglar inte alltid de behov som finns på den lokala och nationella arbetsmarknaden. Det riskerar att leda till hög ungdomsarbetslöshet och ökat utanförskap.

Det är omöjligt att säga exakt hur många som "borde" läsa på ett visst gymnasieprogram, men det finns mycket som tyder på att för få väljer de yrkesförberedande programmen. Många branscher som har yrkesprogrammen som huvudsaklig kompetensförsörjningskanal har brist på utbildad arbetskraft. Vidare har drygt sex procent av eleverna som börjar på ett högskoleförberedandeprogram bytt till ett yrkesförberedande under sin studietid. Alla elever har rätt att byta skola och program, men byten minskar både genomströmningen och ökar risken för avhopp.

Läsåret 2011/12 gick bara 31 procent av eleverna på ett yrkesförberedande program. Minskningen fortsätter in i 2013 och preliminärt kommer endast 29 procent av eleverna i årskurs 1 gå på yrkesprogrammen läsåret 2012/13.

Principen som styr gymnasieintaget i dag är att eleverna i så hög utsträckning som möjligt ska komma in på sina förstahandsval till gymnasiet. I dag kommer 92,2 procent in på sina förstahandsval.

Eftersom det råder fri etablering av friskolor och kommunerna har som uppgift att tillgodose elevernas förstahandsval innebär det att arbetsmarknadens behov av arbetskraft inte måste finnas med i beräkningen när man bestämmer hur många platser de olika gymnasieprogrammen ska ha. I den nya skollagen finns dock en ny skrivning som förtydligar att gymnasieskolan är en del av kompetensförsörjningssystemet. Det är dock ännu oklart hur detta tolkas av huvudmännen och huruvida det kommer att förändra utbildnings-samordnarnas dimensionering.

Det finns mycket som tyder på att huvudmännen, landstingen och länsstyrelserna skulle kunna göra mycket för att sluta avtal om hur många elever som ska utbildas inom olika yrkesprogram. Kopplingen mellan var man utbildar sig och var man sedan börjar arbeta är ganska stark. Rörligheten har visserligen ökat, men för elever som gått ut ett yrkesprogram var det 50 procent som tre år efter gymnasiet arbetade i samma kommun som de studerade i. Ytterligare 30 procent arbetar i en annan kommun, men dock i samma län.

Just på länsnivå har också länsstyrelserna i uppdrag att ta fram regionala kompetensplattformar som ska vara basen till vårt strategiska kompetensförsörjningsarbete. Dessa kompetensplattformar kan förbättras och utvecklas med hjälp av mer samverkan mellan de olika berörda myndigheterna. Men ett stort problem med dem är att utbildningsanordnare inte använder sig av de analyser som tas fram i regionerna.

I dag är det SCB som har uppdraget att följa upp vad eleverna gör efter gymnasiet. De rapporterar sedan hur många elever som läser på universitetet, hur många som arbetar med mera. Den här uppföljningen skulle behöva bli mer lokalt och regionalt anpassad samt genomföras mer regelbundet.

Utbildningsdepartementet bör tillsammans med SCB avgöra vilka statistikprodukter som ska tas fram. Det är viktigt att utveckla detta och styra mer detaljerat hur statistiken ska inhämtas och presenteras.

I Sverige finns det två stora undersökningar som tittar på hur väl gymnasieelever lyckats på arbetsmarknaden utifrån vilket gymnasieprogram de studerat vid. Den ena är en enkät och den andra en registerbaserad undersökning. Statistiken ska presenteras vartannat år, men regelbundenheten brister. Detta borde göras varje år och de borde göras så att informationen kan brytas ned regionalt och lokalt. Uppgifterna kan då fungera som stöd till utbildningsanordnare som dimensionerar antalet utbildningsplatser på de olika programmen. Men också som stöd för föräldrar och elever som väljer gymnasieprogram.

Det bör därför också ske en ändring i skolförfattningarnas uppdrag till de lokala och nationella programråden så att de också ska hjälpa till att analysera prognosdata och övervaka dimensioneringen på sina respektive program.

I dag har de nationella programråden främst till uppgift att bevaka utbildningens innehåll och de lokala programråden har till uppgift att hjälpa skolorna att hitta bra praktikplatser. Dessa uppdrag behöver vidareutvecklas så att man även tar ansvar för matchningen mot arbetsmarknaden. För att fler ska tillhandahålla praktikplatser bör möjligheterna för att införa handledarpeng prövas.

LIVSLÅNGT LÄRANDE I HÖGRE UTBILDNING

I dag finns en övre åldersgräns för att kvalificera sig för studielån och studiemedel för CSN. Från att man fyllt 45 år minskar möjligheten att söka studielån och efter 54 kan man inte få studiebidrag. Detta är ett problem för människor som vill ställa om och skaffa sig en ny karriär. Det finns redan i dag en naturlig begränsning av både studiebidraget och studielånet som innebär att man inte kan överutnyttja systemet termin ut och termin in. Därför bör dagens åldersbegränsning av studiestödet ses över.

För studenter vid kompletterande utbildning (KU-utbildning) skiljer sig idag möjligheterna att bli berättigade till CSN. Det behövs en översyn för hur

likvärdigheten kan stärkas när det rör möjligheten att söka studielån och studiebidrag för KU-utbildningar.

NYA MODERATERNA SKA VERKA FÖR:

- Praktik på gymnasiets alla program för att främja elevernas kontakt med arbetsmarknaden.
- Förstärkning av förutsättningarna för lärlingsutbildningen.
- Ett fjärde år på teknikprogrammet (T4).
- Att Ung Företagsamhet eller motsvarande ska erbjudas till alla elever.
- Förstärkning av studie- och yrkesvägledningen i högstadiet och gymnasiet för att eleven ska kunna göra upplysta val.
- Ett brett utbud av gymnasieprogram med rätt dimensionering.
- Att utöka förutsättningarna för livslångt lärande genom att se över åldersbegränsningen av studiestödet.

EN MODERN KUNSKAPSSKOLA

Drömmen om en modern skola är någonting som funnits länge i Sverige. Att bygga en skola för alla barn och ungdomar var efterkrigstidens stora politiska projekt. Under en period av hög tillväxt investerades det i skolan för att alla människor skulle ges en möjlighet att utvecklas och växa. Sverige förvandlades till en stark kunskapsnation. Detta lade också grunden för vår fortsatta tillväxt med spetskompetens inom såväl läkemedelsutveckling som industriproduktion och IT-teknik.

Modernisering går hand i hand med teknikutveckling. Nya tekniker tillgängliggörs och kan komma till användning i nya miljöer och i nya sammanhang. Ibland beskylls skolan för att inte hänga med i den oerhört snabba utvecklingen som sker inom främst IT. Det är emellertid en beskrivning som man vid ett besök i skolan snart får anledning att ifrågasätta. Skolan fungerar inte på samma sätt som när dagens föräldrar, eller för den delen mor- och farföräldrar, gick i skolan.

Det är inte politiker som ska vara drivande i denna utveckling. Vilka pedagogiska verktyg och hjälpmedel som används i skolan är upp till lärarna och rektorerna att avgöra, så länge de stärker elevresultaten. Men vi som politiker och beslutsfattare ska intressera oss för och lyssna till dem som leder utvecklingen mot en modernare skola.

En modern skola innebär dock mycket mer än datorer och läsplattor i klassrummen. En modern skola handlar om att visa respekt för lärarprofessionens förmåga att utveckla skolan. Respekt i kombination med ett intresse och en nyfikenhet för verksamhetens förutsättningar är vårt sätt att ta ett modernt ansvar för skolan. För att detta ska fungera i praktiken krävs också att skolan genomsyras av flexibilitet och ett lösningsfokuserat förhållningssätt.

LÄRARLYFTET 3.0

Även om modern teknik och nya tekniska lösningar gör landvinningar på många skolor så finns det fortfarande problem kvar att lösa. Skolinspektionen publicerade nyligen en utvärdering av hur IT används i undervisningen. Tyvärr vittnar undersökningen om att skolorna huvudsakligen misslyckats med sina IT-satsningar. Datorer används i första hand som skrivmaskiner och inte som lärverktyg för att utveckla undervisningen. Lärarna känner också ett stort behov av kompetensutveckling på detta område.

Skolledningarna styr inte användningen av IT i undervisningen tillräckligt aktivt. Många skolor saknar övergripande strategi för användning av IT i det pedagogiska arbetet, och IT-användningen i undervisningen blir därför ofta en fråga som är helt beroende av den enskilde lärarens intresse. Lärarnas behov av kompetensutveckling för att använda IT-verktygen i det pedagogiska arbetet har inte tillgodosetts.

En del skolor saknar grundläggande förutsättningar för användning av IT i undervisningen därför att de saknar eller har föråldrad utrustning. Ett annat problem är att de saknar IT-support i det dagliga arbetet.

Läraryftet 3.0 ska vara en lärarfortbildning med fokus på IT i klassrummet. Fortbildningssatsningen syftar till att ge lärare evidensbaserade undervisningsverktyg som underlättas och möjliggörs av den digitala tekniken. Ingen IT-lösning i världen kommer dock någonsin att kunna ersätta en kompetent och lyssnande lärare.

Läraryftet 3.0 ska vara konstruerat på ungefär samma sätt som läraryftet 1, det vill säga att skolorna själva söker de fortbildningskurser som erbjuds via Skolverket. Dessa ska inte nödvändigtvis levereras av de traditionella lärosätena, utan av utbildningsföretag/organisationer med erfarenhet från just denna typ av fortbildning.

Den fortbildning som erbjuds ska vara inriktad på att motverka de brister som Skolinspektionen upptäckt. Det handlar huvudsakligen om att ge lärare den kompetens som krävs för att förbättra undervisningen med hjälp av IT som läroverktyg. Den digitala tekniken ger exceptionellt goda förutsättningar

ar för att levandegöra undervisningen. Fortbildningen i IT-pedagogik bör vara av mer ämnesövergripande karaktär.

Fortbildningen ska även vara tillgänglig för rektorer i syfte att ge praktiska råd angående hur man konstruerar de övergripande strategier som saknas på många IT-utrustade skolor i dag. Lärare och rektorer ska också få tillgång till kurser som handlar om hur man effektiviserar administrationen genom IT.

IT-UPPDRAG TILL SKOLVERKET

Alla stödjande myndigheter runt skolan måste arbeta för att främja IT-användning både som pedagogisk metod men också för att förenkla administrativa uppgifter. I dag har Skolverket ett sådant uppdrag, men deras kunskap och resurser når inte ut till alla skolor. Tidigare uppdrag om främjande av IT-användning bör uppdateras och förstärkas. Fokus bör ligga på IT-användning kopplad både till effektivisering av administration, i syfte att minska lärarnas arbetsbörda, samt utvecklingen av undervisningen. I det tidigare uppdraget nämns betydelsen av källkritisk kompetens och integritetsaspekter med anknytning till IT. Även i det nya uppdraget bör källkritik och integritetsfrågor prioriteras högt.

STÄRK REKTORERS SJÄLVSTÄNDIGHET

Inom många kommunala skolsystem saknar rektorerna reell makt att planera sin verksamhet självständigt, både pedagogiskt och ekonomiskt. Om en kommunal skola går med vinst ett år går den vinsten oftast in i kommunens totala vinstberäkningar och nästa år får rektorn som drivit sin skola med vinst inte tillbaka dessa medel. I värsta fall blir det sänkt anslag eftersom skolan faktiskt klarade sig med mindre pengar än beräknat under det föregående året. Det gör att rektorernas möjlighet att tänka långsiktigt kring sin verksamhet begränsas.

Det finns olika sätt att öka rektorernas möjligheter att styra över skolan och de egna resultaten. Alla kommuner är olika och kräver därmed olika lösningar, men det första man behöver göra är att erkänna att det finns problem med långa beslutsvägar och överdriven detaljstyrning i många skolorganisationer. En variant som används i vissa kommuner är att lägga ut ansvaret för en skolenhet på en lokal styrelse som direktförvaltar en skola. En annan variant är att arbeta inom de befintliga strukturerna för att minska politikernas detaljstyrning och skala bort lager med onödig byråkrati.

MÖJLIGHET ATT LÄSA GYMNASIET PÅ ANNAN ORT

Nya skollagen innebär att så kallade specialutformade gymnasieprogram tagits bort. Dessa gymnasieprogram har funnits på många friskolor runt om i Sverige. CSN har tidigare haft möjlighet att utbetala inackorderingstillägg till elever på de specialutformade programmen. Från och med höstterminen 2011 har CSN inte längre denna möjlighet. Det nya regelverket innebär att det blivit svårt att få inackorderingsbidrag om utbildningen redan finns i hemkommunen.

Nya skollagen får negativa konsekvenser för skolor belägna på mindre orter, som exempelvis vill utforma specialutbildningar som riktas mot en snäv elevkategori med specifika intressen. Ungdomar från mindre orter riskerar att missgynnas då de inte har samma möjlighet att söka sig till gymnasieskolor utanför kommunen. Problemet kan även vara det omvända, med mindre orter där det finns utbildningar som håller mycket hög kvalitet, men som ändå har problem med elevunderlaget eftersom man har mottagit elever från hela Sverige.

NYA MODERATERNA SKA VERKA FÖR:

- Lärarlyftet 3.0 – en fortbildning för att främja lärares IT-kompetens.
- Ett uppdrag till Skolverket för att stimulera IT i undervisningen.
- Att öka rektorers självständighet för att stärka kvaliteten verksamheten.
- Stärkta möjligheter för elever att läsa på annan ort.

LÄRARYRKETS FÖRUTSÄTTNINGAR, STATUS OCH KOMPETENS

Bra lärare som trivs med sitt yrke gör stor skillnad för skolans utveckling och resultat. Att läraryrket har förändrats mycket de senaste 20 åren är tydligt. Lärarrollen innefattar numera mycket som inte rör det pedagogiska huvuduppdraget. Det kan handla om alltifrån komplicerade elevhälsoärenden till att administrera och dokumentera olika uppgifter som inte har med elevernas kunskapsutveckling att göra.

Många lärare väljer att lämna yrket. Det är mycket av det som inte äger rum i klassrummet som gör att en del lärare inte trivs och lämnar yrket. Söktrycket på våra lärarutbildningar, ungefär en sökande per plats, indikerar att yrket har låg status. Enligt Lärarförbundet hade fler studenter valt lärarutbildningen om tre saker uppfylls, det första är högre lön, det andra är bättre arbetsmiljö och det tredje är bättre karriärmöjligheter.

Enligt en undersökning av Lärarnas Riksförbund från 2011 upplever 90 procent av de tillfrågade lärarna att de hade mer administrativa uppgifter att ta hand om jämfört med för fem år sedan. Bakom varje beslut att införa mer kontroll, dokumentation och regler fanns en gång en god tanke. I förlängningen riskerar dock snåriga regler och dokumentationskrav att bli ett hinder snarare än en tillgång för verksamheten.

Lärare måste kontinuerligt få kompetensutveckling och ta del av den senaste pedagogiska forskningen.

Alliansregeringen har från tillträdet haft fokus på lärarkompetensen: höga och tydliga behörighetskrav, fortbildningsinsatser, bättre möjligheter för lärare att forska och legitimeringsreformen är några exempel. Vi ser nu att andelen behöriga lärare stadigt ökar i skolan. Denna positiva utveckling måste få fortsätta. Lärare behöver reella karriärmöjligheter och skickliga lärare ska ha bra betalt.

LÄRARHANDLEDARE – EN KARRIÄRMÖJLIGHET

Det behövs fler specialiserade lärare i skolan, lärare som är specialiserade inom många olika områden. Ett första steg mot detta är den karriärreform med förstelärare och lektor som regeringen nu inför. En tjänst som lärarhandledare skulle innebära ytterligare en karriärmöjlighet för lärare. Ett system med tidsbegränsade handledartjänster skapar också möjligheter för att allt lärarhandledare själva lär sig under sitt uppdrag kommer ut i verksamheten och får spridning.

De lärare som söker en tjänst som nationell lärarhandledare får gärna vara förstelärare, det vill säga inneha den karriärtjänst som nu införs, men tjänsterna ska vara öppna att söka för alla skickliga pedagoger.

Lärare som rekryteras som lärarhandledare ges möjlighet att ta tjänstledigt på halvtid eller heltid under två år. Sammanlagt består organisationen av ungefär 100 lärare och till en början handlar det om svenska, matematik och naturorienterade ämnen. Lärarhandledarna kommer till att börja med att arbeta på grundskolor mellan årskurs 4-9.

Att vara lärarhandledare inom ramen för den organisation vi föreslår ska givetvis vara meriterande. De 100 tjänstlediga lärare som ingår i den grupp som under två år anställs av Skolverket, ska få en högre lön och en titel knuten till den erfarenhet som uppdraget som lärarhandledare innebär.

Vad som kommer gälla för lärarna som varit lärarhandledare när deras två år är över kan övervägas tillsammans med lärarfacken och skolhuvudmän-

nen så att deras kompetenser och färdigheter tas tillvara, men också så att den enskilde läraren upplever uppdraget som positivt i hans eller hennes yrkesbana.

Förslaget ovan anknyter till förslaget om lärarhandledningssystem för skolor med svaga resultat. Att vara lärarhandledare som tjänstgjort vid Skolverket ska vara en merit man kan tillgodoräkna sig och som berättigar till högre lön. Lärarhandledare ska vara en ny karriärtjänst.

FORTSATT KOMPETENSUTVECKLING FÖR OBEHÖRIGA LÄRARE

Huvudmän kan ansöka hos Skolverket om ett bidrag för deltagare i Lärarlyftet II. Lärarlyftet II vänder sig till lärare som har legitimation men saknar behörighet inom något av de ämnen eller årskurser som de undervisar i. Lärarförbundet har i en skrivelse till regeringen krävt en förlängning av Lärarlyftet II. Lärarlegitimation och nya behörighetsbestämmelser utgör bakgrunden till varför Lärarförbundet ställer kravet.

Vi måste säkerställa att legitimationsreformen för lärare går att genomföra. En förlängning av Lärarlyftet II skulle skapa goda förutsättningar för att lärarna når den behörighet som legitimationsreformen kräver.

Innan en förlängning genomförs måste Lärarlyftet II utvärderas. Det finns tydliga signaler om att vissa kommuner inte har ansökt om statsbidrag i den omfattning som skolor i vissa kommuner kräver.

ANONYMISERA OCH DIGITALISERA DE NATIONELLA PROVEN

Mycket tyder på att det finns briser i hur de nationella proven hanteras. Briserna finns främst i ojämlik rättning av proven. Många lärare tycker också att den administrativa börda de nationella proven innebär är problematisk.

Alliansregeringen har infört fler och tidigare nationella prov. Syftet med proven är att främja likvärdig betygsättning samt att ge lärarna ett verktyg för att bedöma om eleverna har uppnått de kunskapskrav som finns för en viss årskurs. De nationella proven ger också ett viktigt underlag för bättre utvärderingar av skolans resultat och kvalitet.

Nationella prov hålls i dag i grundskolans årskurs 3, 6 och 9. Det finns också nationella kursprov i gymnasieskolan. Dessutom ges nationella prov inom sameskolan, specialskolan, Komvux och SFI. Varje år görs mer än en miljon nationella prov.

Kritiken som finns mot proven är tvåfaldig. Från skolmyndigheterna anser till exempel Skolinspektionen att proven inte främjar likvärdighet i betygsättningen eftersom de rättas så olika på olika skolor. Enligt Skolinspektionen

är det störst skillnader i rättandet på provdelar med essäfrågor inom ämnet svenska.

Den andra kritiken är att många lärare anser att det är administrativt krävande att hantera nationella prov och att rätta dessa. Kritiken som handlar om bristande likvärdighet kan delvis lösas genom att man anonymiserar proven när de rättas. Det finns forskningsstöd för att det gör rättningen mer korrekt. Efter att proven rättats och betygsatts får dock självklart läraren, eleven och föräldrarna reda på provresultaten.

Problemet med ökad administration skulle avhjälpas med digitala prov. Nya Moderaterna vill därför arbeta med att skapa ett digitalt provsystem, men det är inte rimligt att digitalisera alla nationella prov på en gång. Vi förespråkar att ett mål sätts upp om att samtliga nationella prov ska vara digitaliserade och anonymiserade tills år 2018. Sedan får skolorna som känner sig redo att gå över till det digitala systemet ansluta sig. Detta ger skolorna tid att förbereda övergången och skaffa den IT-utrustning som krävs. Det ger också goda möjligheter att utvärdera resultatet av reformen om man inte gör allt på samma gång. Digitalisering möjliggör också centralrättning av proven, men skulle också kunna innebära att sambedomning eller åtminstone att en "second opinion" lättare kan genomföras.

Det finns inte så mycket forskning på hur anonymisering och digitalisering skulle påverka provresultaten. IFAU har dock gjort en studie som avser det nationella provet i ämnet Svenska på gymnasiet. Lärarna fick inte veta elevernas kön och "rättade om" prov som hade rättats tidigare. Det gick inte att se någon diskriminering mellan könen, men generellt fick proven 13 procent lägre betyg efter omrättningen. Anonymisering skulle enligt rapporten alltså leda till mer restriktiva provresultat. Samma bild ges av Skolinspektionen som efter omrättning konstaterade att över 30 procent av betygen på essädelen av nationella provet i Svenska i årskurs 9 och på gymnasiet hade fått för högt betyg. Skolverket har också gjort en förstudie som heter "Adaptiva och andra datorbaserade prov" där de kartlägger hur man skulle kunna utforma digitala prov.

LÄRARNAS ADMINISTRATION SKA MINSKA

Kommunerna som huvudman för skolan kan göra mer för att minska lärarnas administration. Regeringen tillsatte nyligen en utredning för att minska den statliga delen av administrationen, men det är inte nog. Kommunernas arbete är minst lika viktigt och därför ska Nya Moderaterna arbeta för minskad administration för lärare i landets kommuner.

Att minska lärarnas administrativa arbetsbörda är ingen enkel uppgift. Bakom varje beslut att införa mer kontroll, dokumentation och regler fanns en gång en god tanke. Det är alltid något viktigt som ska regleras, men mer regler leder i sin tur till extra administration. I längden riskerar regler, kontroll och dokumentationskrav att bli ett hinder snarare än en tillgång för verksamheten.

För att hjälpa lärare krävs att vi både nationellt och kommunalt visar att vi menar allvar med att minska lärares administrativa börda. Det behöver inte bara handla om att prioritera bort uppgifter. Fler kommuner behöver arbeta mer med att erbjuda lärarna bättre förutsättningar att göra arbetet effektivt. Hjulet ska inte behöva uppfinnas på varje skola, av varje lärare. Genom att standardisera de vanligaste administrativa uppgifterna kan mycket vinnas.

En metod för att minska lärarnas administration är att anställa administrativt stöd till gymnasielärarna, så kallade lärarsekreterare. Detta kan på sina ställen vara en väg framåt för att avlasta lärarna med administrativa arbetsuppgifter. Framst bör det vara aktuellt för de lärare som får någon av de nya karriärtjänsterna "lektor" eller "förstelärare".

Sedan år 2006 finns krav på att alla elever ska ha en skriftlig individuell utvecklingsplan (IUP). Dessa ska sedan år 2008 även innefatta så kallade skriftliga omdömen. Arbetet med IUP skapar mycket administrativt arbete för lärarna.

Alliansregeringen har nu infört fler och tidigare nationella prov samt betyg från årskurs 6. Det gör att IUP och skriftliga omdömen framstår som överflödiga i årskurser där man har gedigna kunskapskontroller. Elevernas föräldrar får tydligare information om sina barns kunskapsutveckling genom nationella prov och betyg. Att ta bort IUP i årskurs 6-9 skulle avlasta lärarna mycket.

SKICKLIGA LÄRARE SKA HA BRA BETALT

Skolhuvudmän har traditionellt inte använt ekonomiska incitament för att förbättra sina resultat och verksamhetsformer. Även om forskningen visar att resultaten mellan enskilda klasser på enskilda skolor kan vara stor, vilket innebär att det är läraren som gör skillnad, är lönespridningen svag i lärarkåren. Det tyder på att hur väl man får eleverna att prestera inte är en stark parameter i lönesättningen.

En modell som testats är att genom politiska prioriteringar besluta om vilka parametrar som ska vara avgörande vid löneökning. Kriterierna är godkända av fackföreningar och skolhuvudmän, helt transparenta så att alla lärare vet på vilka grunder de blir bedömda. Detta är en utveckling som moderatstyrda kommuner borde eftersträva.

FRISTÅENDE LÄRARUTBILDNING

Kritiken mot lärarutbildningen i Sverige har varit omfattande under många år. Socialdemokraterna gjorde om lärarutbildningen under tidigt 2000-tal, men reformen fick kritik av både Högskoleverket och Riksrevisionen. Alliansregeringen har infört en ny lärarutbildning som förhoppningsvis kommer att ge goda förutsättningar för en långsiktig kompetensförsörjning av lärare, men ytterligare reformer ska inte uteslutas.

Under de senaste 10-15 åren har det blivit allt svårare att attrahera duktiga studenter till läraryrket. Vad det har haft för effekter för elevernas studieresultat är dock svårt att säga. Enligt IFAU:s analys ger lärarnas förmåga olika effekt för olika elevgrupper. Det tyder på att många olika typer av människor behöver lockas till lärarutbildningen.

Ett sätt att göra detta är att öppna upp för en större flexibilitet i utbildningssystemet. Denna insikt finns hos allt fler aktörer och i dag finns det två initiativ som har som målsättning att starta upp fristående lärarutbildningar. Båda är inriktade mot den grupp av ungdomar som i dag inte väljer att bli lärare. För att öka flexibiliteten i sättet blivande lärare utbildas skulle man behöva göra ett antal förändringar i både högskoleförordningen och högskolelagen. I korthet kan man säga att förändringarna leder till att en enskild anordnare får rätt att utfärda examen om man antingen erbjuder en utbildning som täcker in hela lärarutbildningen eller samarbetar med någon som har det.

De fristående lärarutbildningarna ska uppfylla samtliga krav som ställs på en ämneslärare i högskoleförordningen, men inte med samma metod som de befintliga utbildarna. Studenterna ska uppfylla alla de målsättningar på kunskap och didaktik som den vanliga lärarutbildningen kräver.

MEDDELARSKYDD I FRISKOLOR

Meddelarskyddet innebär att offentligtanställda utan konsekvenser kan lämna uppgifter till medier i syfte att uppmärksamma missförhållanden. Detta meddelarskydd har alltid funnits för lärare i den svenska skolan, men under den senaste tiden har friskolorna blivit så många att en stor andel lärare står utan meddelarskydd.

Frågan om insyn och öppenhet i sådan offentligt finansierad verksamhet som drivs i privat regi är inte ny, men tidigare initiativ för att öka öppenheten har lett till omfattande remisskritik och visat sig vara svåra att genomföra.

Regeringen har därför tillsatt en utredning som ska se över frågan om ett stärkt meddelarskydd för friskolelärare och annan privatanställd personal i offentligt finansierad verksamhet. Utgångspunkten är att meddelarskyddet för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet så långt som det är möjligt ska vara detsamma som för offentligt anställda.

NYA MODERATERNA SKA VERKA FÖR:

- Lärarhandledare – en ny karriärtjänst.
- Fortsatt kompetensutveckling för alla lärare med fokus på dem som ej har behörighet i de ämnen de undervisar i.
- Digitalisering av de nationella proven för att minska läraradministrationen.
- Minskad läraradministration nationellt och lokalt.
- Att yrkesskickliga lärare i högre grad ska premieras.
- Fristående lärarutbildning för att höja utbildningens status.
- Meddelarskydd i friskolor.

TRYGGA OCH ENGAGERADE ELEVER NÅR BÄTTRE RESULTAT

Den moderna skolan är individualiserad och sätter eleven i fokus. Elever och lärare deltar dagligen i en dialog kring lärandet i skolan. Skolan är inte någon sluten värld. Erfarenheterna från elevernas omvärld fångas upp och används ofta i den pedagogiska verksamheten.

Men även om elevernas situation i skolan förbättrats mycket finns det fortfarande stora utmaningar. Stress, psykisk och fysisk ohälsa, våld och hot, mobbning och trakasserier finns fortfarande kvar i skolan. Tyvärr ser vi en ökning av dessa problem. Kraven på eleverna har också ökat över tid socialt sett.

Nya Moderaterna menar att skolan främst av allt är en plats för lärande, men för eleverna är skolan också en arbetsplats och en social arena där relationer och konflikter ömsesidigt uppstår. Alla elevers rätt till lika bemötande är grundläggande och reglerat i skollagen. Trots detta vet vi att barns rätt till ett jämställt bemötande varierar i stor utsträckning mellan olika skolor och kommuner. Det är angeläget att rektorer och pedagoger beaktar detta i det dagliga arbetet. Samhällets ansvar för människor i behov av stöd och hjälp upphör inte bara för att eleverna går i skolan.

Gymnasieskolan betyder i dag alltmer för unga människors vardag. Det fria skolvalet bidrar till att gymnasievalet i högre utsträckning är något som är identitetsskapande. Skolpendlingen ökar också vilket tyder på att eleverna sätter ett högt värde i att välja skola. Att gymnasieskolan får en viktigare roll märks också genom att allt fler elevkåror startas och bedriver en bredare verksamhet för eleverna än traditionell utbildningsbevakning.

Nya Moderaterna välkomnar att eleverna har en aktiv roll i skolan och tar ett eget ansvar för sina studier - framför allt på gymnasiet. Att föreningsliv och elevkårverksamhet har en plats i skolan är en självklarhet.

NOLLTOLERANS MOT MOBBNING OCH KRÄNKNINGAR

Mobbning är ett utbrett problem i skolan. Både elever som mobbar och blir mobbade mår i regel både psykiskt och fysiskt dåligt. Förutom att kränkningar, sexuella trakasserier, våld och hot i sig är oacceptabelt inkräktar de också på lärandemiljön i skolan.

Skolan måste bli bättre på det förebyggande arbetet mot mobbning. Nya Moderaterna är tydliga med att vi alltid tar den utsatte elevens parti. Det är inte den som utsätts för mobbning som ska behöva byta skola för att göra sig fri från sina plågoandar.

Forskning från Göteborg universitet visar att var sjätte fjärdeklassare har utsatts för mobbning på nätet. Mobbning på nätet ökar och det är viktigt att det tas ett samlat grepp kring förebyggande insatser.

Mobbning förblir ett stort problem även om det på papperet finns ett bra regelverk på plats. Det finns till exempel ett särskilt kapitel om kränkande behandling i skollagen. Diskrimineringslagen och arbetsmiljölagen gäller för elever. Skolans värdegrundsuppdrag har förtydligats i läroplanen. Dessutom finns allmänna råd från Skolverket. Alla skolor måste också arbeta med ett systematiskt kvalitetsarbete, även på trygghetsområdet. Vi har ett stort antal myndigheter som arbetar både med inspektion och kompetensutveckling samt så kallad "best practice" för att ta fram de mest effektiva metoderna. Det är Skolverket, Skolinspektionen, diskrimineringsombudsmannen, barn- och elevombudet, Arbetsmiljöverket, Brottsförebyggande rådet, Statens folkhälsoinstitut, Socialstyrelsen, Statens beredning för medicinsk utvärdering och polisen.

Ett problem när det är så många aktörer inblandade att den enskilda skolan, som har i uppdrag att genomföra själva arbetet mot mobbning har svårt att förhålla sig till vem man egentligen ska lyssna till och lita på.

En av de absolut viktigare myndigheterna är dock barn- och elevombudet (BEO) som har funnits inom ramen för Skolinspektionen sedan 2006. Det är BEO som begär skadestånd för elever som blivit mobbade och där skolan inte gjort tillräckligt för att hjälpa eleven. Sedan 2006 har det dock bara fattats 173 beslut om skadestånd. Om det stämmer att 9 000 elever mobbas under en längre period varje år så är det allt för få som får skadestånd.

Detta är inte en enkel fråga som snabbt kan lösas med politiska beslut. Men staten måste utveckla sitt arbete för att bättre stödja både de enskilda skolorna och eleverna som far illa. Ett första steg är följande åtgärder:

1. Satsa mer på att utvärdera olika metoder mot mobbning och kränkande behandling.

2. Samla ansvaret för mobbningsarbete under en myndighet som fungerar som stöd för skolor som vill utveckla sitt arbete.
3. En webbakt för barn och unga som mår dåligt.
4. Initiera ett sammanhållande rikstäckande uppdrag till Skolverket för skolans arbete mot mobbning på nätet

Som på alla andra skolområden är också lokala beslut och inriktningar otroligt viktiga. Därför ska Nya Moderaterna gå till val i kommuner på att våra skolor ska:

1. Använda evidensbaserade metoder mot mobbning.
2. Ge tydliga direktiv om att flytta på mobbaren.
3. Genomföra elevenkäter där "riskområden" på skolområdet kartläggs.

ELEVER MED PSYKISKA PROBLEM SKA FÅ RÄTT HJÄLP

Den psykiska ohälsan bland ungdomar i skolåldern ökar. Framförallt bland unga kvinnor växer problemet. Elevhälsan fyller en viktig funktion för att motverka den utvecklingen. Deras ansvar handlar framförallt om att upptäcka och förebygga problem, vårdansvaret ligger i stor utsträckning hos barn- och ungdomspsykiatrien. Regeringen har även genomfört satsningar på vårdgarantier för unga med psykiska problem. Garantin handlar om att barn och unga ska få ett första besök inom 30 dagar och få behandling eller fördjupad utredning inom 60 dagar.

Alliansregeringen har vidare gjort ambitiösa satsningar på elevhälsan, både genom förstärkta skrivningar i skollagen och genom ett stimulansbidrag till skolor som gör personalförstärkningar. Enligt den nya skollagen ska alla elever ha tillgång till skolsköterska, kurator, skolläkare, skolpsykolog och specialpedagog.

Exakt vad "tillgång till" betyder har dock inte definierats. Det finns en juridisk vägledning från Skolverket som stipulerar att elevhälsan ska finnas i skolan och vara synlig och tillgänglig för eleverna. Det är naturligt att man varken i lagtext eller i råd från myndigheter säger exakt hur det ska fungera. Skolorna måste ha en frihet att själva utforma fungerande system. För enskilda kommuner finns möjligheten att tydligare definiera och strama upp vad rätten till elevhälsa innebär.

På kommunnivå kan Nya Moderaterna arbeta med att införa en "elevgaranti" som innebär att man inom uppställda ramar har rätt att träffa elevhälsans olika funktioner.

SAMVERKAN ÖVER GRÄNSERNA FÖR ELEVERNAS BÄSTA

Den psykiska ohälsan ökar i samhället. Antalet självmord bland ungdomar och unga vuxna visar tyvärr samma trend. Moderaterna ska i framtiden arbeta mer aktivt för kortare led mellan socialtjänsten, psykiatrin och skolan. Vidare ska högre krav ställas på att skolorna uppmuntrar till trepartssamtal mellan skola, elev och vårdnadshavare. Som elev har man ibland kontakt med fler myndigheter än skolan och ibland behöver skolan ta hjälp av andra myndigheter för att kunna hantera vissa elever. Oavsett vad som är orsaken behöver skolan ofta samverka med andra expertmyndigheter som finns i kommunen. Detta handlar framförallt om socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatrin och polisen.

På många skolor fungerar den här samverkan bra, det visar Socialstyrelsen i en rapport från 2009. Cirka 300 av 347 tillfrågade grundskolor och gymnasier uppger att de samverkar med både socialtjänsten och BUP. Problemet är dock att väldigt få skriver riktiga samverkansavtal och ännu färre utvärderar eller dokumenterar dem. Knappt 50 av de 300 skolorna som samverkar med socialtjänst och BUP uppger att de utvärderat och dokumenterat samverkan, vilket bara motsvarar 15 procent av de tillfrågade skolorna.

STÄRK ELEVERS RÄTTIGHETER VID NEDLÄGGNING AV SKOLOR

När en skola läggs ned eller går i konkurs finns en risk att eleverna som gått på skolan hamnar mellan stolarna och inte får sin rätt till utbildning tillgodosedd. Det saknas i dag tydlig lagstiftning som reglerar en nedlagd skolas skyldigheter gentemot eleverna. Problemen kommer med stor sannolikhet att öka, eftersom elevunderlaget i gymnasieskolan minskar de kommande åren.

Enligt Skolinspektionen har minst 15 skolor lagt ned sin verksamhet efter Skolinspektionens beslut om att återkalla tillståndet på grund av brister under åren 2008-2012. Under samma period har minst tolv skolor gått i konkurs. Det är ungefär lika många grund- och gymnasieskolor som drabbas. Sannolikt är det någonstans i storleksordningen 1 000-2 500 elever som fått sin skola nedlagd på det sättet.

Vi går nu in i en period då antalet gymnasieelever kommer att minska ganska kraftigt. Under femårsperioden 2011-2016 minskar antalet elever med ungefär 100 000 (cirka 25 procent av det totala elevantalet). En genomsnittlig skolenhet på gymnasienivå har runt 400 elever.

Det är alltså mycket troligt att många skolhuvudmän inte kommer klara av att hantera nedgången i elevantal. Man blir således tvingad till att lägga ned en eller flera skolenheter.

När en skola läggs ned finns det ett antal saker som riskerar att drabba eleverna, framför allt handlar det om följande problem:

- Få en plats på en ny skola
- Få en plats på samma program och inriktning
- Betygsättning, dokumentation etcetera
- Individuellt val
- Garanterad undervisningstid

Ett tänkbart scenario när en skola läggs ned är att en annan skolhuvudman går in och tar över driften av den gamla skolan med i stort sett samma personal. Det kan antingen ske i den nedlagda skolans gamla lokaler eller i anslutning till den nya huvudmannens befintliga skola. Lagstiftning och regelverk i övrigt behöver ses över i syfte att stärka elevens rättigheter vid skolnedläggningar.

BÄTTRE HÄLSA OCH STUDIERO MED DAGLIG FYSISK AKTIVITET FÖR ELEVERNA I GRUNDSKOLAN

I dag finns det många barn och ungdomar i skolåldern som inte rör på sig tillräckligt mycket för att uppnå en god hälsa. Nya studier visar också att stillasittande fritidsaktiviteter har blivit vanligare längre ned i åldrarna. Detta är inte bara ett problem för skolan. Alltmer forskning pekar nu även på att motion och friska vanor underlättar för lärande och kunskapsutveckling.

I dag har eleverna i grundskolan mellan en och två idrottslektioner i veckan. På gymnasiet är det obligatoriskt med en kurs i idrott och hälsa. En internationellt vedertagen rekommendation är att barn och ungdomar ska vara fysiskt aktiva en timme per dag fem dagar i veckan. För de eleverna som inte idrottar på fritiden är det svårt att uppnå rekommendationens nivå.

Enligt SCB är det så många som var femte 13-årig pojke som inte når upp till rekommendationen och var tredje 15-årig flicka. En femtedel av alla 15-åriga pojkar spelar data- och tv-spel minst fem timmar per dag. Bland flickor som är 15 år uppger bland annat 13 procent att de chattar minst fem timmar om dagen. Detta är den orsak som man brukar lyfta fram när man diskuterar det faktum att fetma bland barn och ungdomar ökar i Sverige. Omkring 20-25 procent av barnen i tioårsåldern i Sverige är överviktiga och drygt tre procent lider av fetma.

Det finns ett mycket omfattande forskningsstöd för att fysisk aktivitet både är en investering i en bättre folkhälsa, men också en investering i en förbättring av elevers förutsättningar för inläring. För en sammanställning av forskningsresultat se "Varför idrott och fysisk aktivitet är viktigt för barn och ungdom" av Riksidrottsförbundet (2009). En studie som RF nämner visar

också att ljudnivån sjönk i klassrummen och att studieron ökade när eleverna fick vara aktiva varje dag.

NYA MODERATERNA SKA VERKA FÖR:

- Skärpt arbete mot mobbning.
- Att stärka elevhälsans arbete med psykisk ohälsa.
- Effektiv samverkan mellan myndigheter och kommunala aktörer.
- Att stärka elevers rättigheter till utbildning vid skolnedläggningar.
- Mer fysisk aktivitet i skolan för att främja hälsa och skolresultat.
- Treparsamtal mellan skola, elev, och vårdnadshavare så länge försörjningsplikt föreligger.